

Memo van de gedeputeerde

drs. E.P.J. Lemkes - Straver

Gedeputeerde Landbouw, Voedsel en Natuur

Onderwerp

Rapportage evaluatie ITV en Memo rapportage + vervolg ITV

Geachte Statenleden,

Via deze memo wil ik u graag informeren over twee stukken behorend bij de themabijeenkomst Intensivering toezicht veehouderij (ITV) die op 16 oktober zal plaatsvinden. Bijgaand treft u de rapportage van de evaluatie en de memo van de projectgroep ITV. In deze memo geeft de projectgroep haar visie op het evaluatierapport en wat de naar aanleiding daarvan de juiste vervolgstappen zijn.

Met vriendelijke groet,

drs. E.P.J. Lemkes - Straver

Datum

6 oktober 2020

Documentnummer

4769784

Aan

Provinciale Staten van
Noord-Brabant

Kopie aan

Van

Telefoon

Email

elemkes@brabant.nl

Bijlage(n)

2

Terugblik en kansen voor vervolg op het project Intensivering Toezicht Veehouderijen (ITV)

Roeland van Hooff (projectleider)

Connecting Agri & Food

Monique van der Gaag (projectsecretaris)

Gé Backus

Mei 2020

In opdracht van
Provincie Noord-Brabant

SAMENVATTING

Het project ‘Intensivering toezicht veehouderijen’ (ITV) is een project van de provincie Noord-Brabant, 43 gemeenten en 3 omgevingsdiensten. Sinds eind 2017 worden de veehouderijen in de deelnemende gemeenten op uniforme manier geïnspecteerd op alle onderdelen van de Wet Natuurbescherming en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Nieuwe werkwijze met goede tools ontwikkeld

In het ITV-project zijn uniforme, digitale checklisten opgesteld voor alle inspecties en er is een ITV-app ontwikkeld met aanvullende beleidsinformatie zodat de individuele inspecteurs van de omgevingsdiensten op uniforme werkwijze de inspecties uitvoeren en de data opslaan. Hiervoor is een database gerealiseerd waarin per kwartaal alle informatie van de inspectiedossiers van de omgevingsdiensten binnengehaald worden. Via het ITV-portaal kan iedere gemeente de informatie ophalen. De mate van naleving kan hiermee per aspect snel inzichtelijk gemaakt worden.

Onderzoeksaanpak

Nu het project met een looptijd van 3 jaar ten einde loopt, is aan Connecting Agri & Food en Roeland van Hooff opdracht verleend om, vanuit het perspectief van de verschillende projectpartners, een terugblik op het project en opties voor een vervolg te geven. De provincie Noord-Brabant heeft relevante documenten aangeleverd en er is een startbijeenkomst geweest met het projectteam voor dit onderzoek. Voor het verkrijgen van nadere informatie en het stellen van aanvullende vragen zijn de onderzoekers aangesloten bij het overleg van het Projectteam ITV en het overleg ‘Bestuurlijke begeleidingsgroep project ITV’ in respectievelijk februari en maart 2020. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen op basis van een vragenlijst.

Projectpartners positief

De projectpartners zijn overwegend positief over het project ITV. Relaties tussen provincie, gemeenten en omgevingsdiensten zijn verstevigd en nieuwe relaties zijn gelegd. Inspecties zijn geharmoniseerd en bruikbare inspectietools (checklist, ITV-app) zijn ontwikkeld. De eenduidige wijze van controleren wordt als een groot goed beschouwd. En men is unaniem positief over de digitale middelen en de mogelijkheden die deze bieden.

De harmonisatie in de werkwijze van de drie omgevingsdiensten is een van de grote winsten van het project. Er is een compleet inzicht in, en een rapportage van, alle geïnspecteerde bedrijven. De verzamelde informatie biedt gemeenten een goede benchmarkfaciliteit en er zijn nu ‘up-to-date’ gegevens beschikbaar over een sector in beweging. De database geeft goede handvatten aan projectpartners om sneller en beter informatie te gebruiken uit de inspecties. De combinatie van (a) aanvullende indicatoren om op te beoordelen en (b) kennis van de controleur, maakt het mogelijk om (on)bewust handelen in strijd met regels sneller en beter te gaan onderkennen. Er kan nu ook een betere focus komen op toezicht op juist die onderdelen die niet voldoende worden nageleefd. En bedrijven die meer data delen die het mogelijk maken om toezicht op afstand te houden, kunnen in een ander controlesysteem vallen. Dit kan betekenen dat er bijvoorbeeld minder frequent een bedrijfsbezoek nodig is en ook dat die bezoeken in minder tijd kunnen worden uitgevoerd.

Data als handvat voor toezicht en beleid

Door het project voort te zetten kan de ontwikkelde werkwijze zoveel mogelijk geïmplementeerd worden in het reguliere toezicht. Bij toetsing zouden ook aspecten die voortvloeien, of benodigd zijn om aan de wet- en regelgeving te voldoen, beoordeeld kunnen worden. De verworven informatie biedt ook kansen voor bredere benutting voor beleid, ten

aanzien van bijvoorbeeld leegstand, ondermijning e.d. Tot slot zouden de aanwezige data gebruiksvriendelijker en toegankelijker kunnen worden gemaakt.

Met het oog op de toekomst is het belangrijk de gegevens up-to-date te houden, omdat anders de waarde van de informatie snel afneemt. Dit kan door een uitwerking op te stellen met daarin beschreven hoe de aanpak, de tools en de uitvoering gehandhaafd kunnen blijven in de toekomst. Bij ITV is een statische dataset ontwikkeld die per kwartaal handmatig een update krijgt met de aangeleverde resultaten van de verschillende omgevingsdiensten. Dit voldeed voor ITV goed, maar bij een eventueel vervolg kan ingezet worden op een dynamisch informatiemodel.

Werkwijze ook passend voor andere sectoren

De methode die binnen het ITV-project is ontwikkeld, is ook uit te rollen naar andere sectoren. Gezien de vereiste tijd en inspanning om een dergelijk systeem op te zetten, is het van belang dit alleen te doen voor sectoren waarin het niet naleven een risico voor de leefomgeving vormt, voor sectoren met een redelijke omvang qua aantal bedrijven en/of voor sectoren waar toezicht tot op heden niet al frequent plaatsvindt.

“Echt een voorbeeldproject”

Zowel bij de aanloop als tijdens het project kwam naar voren dat de verschillende (politieke) belangen van de projectpartners maakt dat de afwegingen en interesses soms uiteenlopen. Maar tevens werd onderkend dat door bundeling van krachten met andere overheidspartijen de knelpunten beter zijn aan te pakken. Zoals een van de partners het samenvatte: “Het is écht een voorbeeldproject voor goede, onderlinge samenwerking.”

Kansen voor vervolg

Kortom, ITV is een mooi project met goede resultaten. De projectpartners zien goede kansen voor een vervolg op de volgende vlakken:

- Inbedding ontwikkelde werkmethoden in reguliere toezicht en handhaving;
- Opzetten risicogericht toezicht en handhaving in de veehouderij;
- Focus op een specifieke regelingen in de veehouderij;
- Het toepassen van de gebruikte methodiek in andere sectoren.

INHOUD

SAMENVATTING	1
1 INLEIDING.....	5
1.1 Opdracht en aanpak	5
1.2 Korte projectbeschrijving	5
1.3 Stand van zaken ITV	5
2 PROJECT INTENSIVERING TOEZICHT VEEHOUDERIJEN (ITV).....	6
2.1 Deelnemers project ITV.....	6
2.2 Doelstelling project ITV.....	7
2.3 Verloop van het project ITV.....	7
2.4 Communicatie tijdens het project	8
3 RESULTATEN PROJECT ITV.....	8
3.1 Digitale aanpak en tools	8
3.2 Geharmoniseerde werkwijze.....	8
3.3 Voortgangsrapportages.....	9
3.4 Beleidsinformatie	9
3.5 Reacties op de inspectieresultaten	9
4 AANVULLENDE RESULTATEN OP BASIS VAN DE INTERVIEWS	10
4.1 Versterking onderlinge relaties projectpartners.....	10
4.2 Input voor Transitie Veehouderij.....	11
4.3 Handvatten voor risicogericht op informatie gebaseerd toezicht.....	11
4.4 Regeldruk en bouwen aan vertrouwen	11
5 DATA IN PROJECT ITV	12
5.1 Dataverzameling	12
5.2 Up-to-date houden dataset	13
5.3 Data benutten en delen.....	13
6 VERVOLG OP PROJECT ITV	13
6.1 Voortzetting opgeleverde resultaten	13
6.1.1 Gebruik uniforme digitale checklisten en online dataportaal	14
6.1.2 Invulling inspecties.....	14
6.1.3 Nieuwe beleidsvragen	14
6.2 Kansen en wensen voor vervolgproject	15
6.2.1 Nieuwe opzet	15
6.2.2 Keuze voor bedrijven binnen de veehouderij.....	15
6.2.3 Dezelfde methode voor andere sectoren.....	16
6.2.4 Data-analyse en rapportage verdiepen	16
6.2.5 Opzet dynamisch informatiemodel.....	16
6.2.6 Risicogericht op informatie gebaseerd toezicht.....	16
6.3 Extra punten om mee te nemen.....	16
6.3.1 Veranderingen in beleid en leefomgeving.....	16
6.3.2 Benodigde capaciteit in mensen en middelen.....	17
6.3.3 Indicatoren en expertise	17
7 CONCLUSIES.....	17

8	BIJLAGEN	19
8.1	Hoofdvraag en deelvragen.....	19
8.2	Geïnterviewde organisaties	20
8.3	Lijn van de interviews	21

1 INLEIDING

Eind 2017 is het project Intensivering Toezicht Veehouderijen (ITV) van start gegaan met een looptijd van 3 jaar. Nu het project ten einde loopt, heeft de provincie dit onderzoek uitgezet om een terugblik en vervolgopties te geven vanuit het perspectief van de verschillende projectpartners.

1.1 OPDRACHT EN AANPAK

De kernvraag van het onderzoek is: Met welk doel en op welke wijze richten we een nieuw ITV-project in? De opdrachtgever heeft onderliggende deelvragen opgesteld die als hulp dienen om te komen tot een antwoord op de kernvraag, deze zijn opgenomen in bijlage 6.1.

Via de provincie Noord-Brabant zijn diverse documenten en informatiebronnen aangeleverd en is er een startbijeenkomst geweest met het projectteam voor dit onderzoek.

Voor het verkrijgen van nadere informatie en het stellen van aanvullende vragen zijn de onderzoekers aangesloten bij het overleg van het Projectteam ITV d.d. 20 februari 2020 en het overleg 'Bestuurlijke begeleidingsgroep project ITV' d.d. 3 maart 2020. Daarnaast zijn gesprekken gehouden met betrokkenen vanuit de verschillende projectpartners, op basis van een vragenlijst, waarbij ook ruimte geboden is om andere aspecten aan de orde te stellen wanneer deze van toepassing waren.

Vanwege de coronacrisis was het niet mogelijk om de gesprekken op locatie af te nemen. Daarom zijn alle interviews telefonisch uitgevoerd. In totaal hebben we 18 mensen geïnterviewd. Dit waren bestuurders en medewerkers van alle projectpartners (provincie, omgevingsdiensten en gemeenten).

1.2 KORTE PROJECTBESCHRIJVING

In de beschrijving van het project geeft het projectteam ITV aan dat:

- toezicht op de Wet Natuurbescherming en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) op elkaar worden afgestemd, waardoor het te controleren bedrijf met slechts één toezichtmoment te maken heeft;
- binnen drie jaar een beeld verkregen wordt van de naleving op deze regelgeving binnen de gehele sector;
- de controle op veehouderijen op een uniforme wijze gebeurt en dat registratie van de bevindingen plaatsvindt. Daardoor zijn de resultaten inzichtelijk en vergelijkbaar. Op basis daarvan is gedegen informatie over naleefgedrag te genereren en kan dit resulteren in risicogericht toezicht en handhaving;
- gegevens worden verzameld over asbesthoudende daken, vrijkomende agrarische bebouwing en mogelijke stoppers. Dit draagt bij aan het voorkómen van ondermijning. De verzamelde informatie kan gebruikt worden bij beleidsontwikkeling voor het buitengebied;
- inzicht wordt verkregen in aspecten waarop niet meer gecontroleerd hoeft te worden, omdat het naleefgedrag goed is. Daardoor kan efficiëntie in het verdere traject worden ingebouwd.

1.3 STAND VAN ZAKEN ITV

Er zijn digitale controlelijsten (in het project de checklisten genoemd) opgesteld die uniform zijn voor alle inspecties. Er is een ITV-app voor aanvullende beleidsinformatie ontwikkeld en een

database gemaakt waarop handmatig alle informatie van de drie omgevingsdiensten per kwartaal binnengehaald wordt. De aanloopproblemen zijn opgelost en via het ITV-portaal kan iedere gemeente de inspectieresultaten ophalen.

Nog niet alle bedrijven in de deelnemende gemeenten zijn bezocht. Nu is er nog een achterstand waarbij het mogelijk is dat in bepaalde gemeenten typen bedrijven nog over- of ondervertegenwoordigd zijn. Er zijn gemeenten waar bijvoorbeeld de stoppers met name in het laatste jaar van het project worden bezocht. Dit kan tot gevolg hebben dat de huidige resultaten over de eerste twee jaar in deze gemeenten een vertekend beeld geven van de totale situatie in een gemeente. De omgevingsdiensten verwachten in 2020 alle inspecties uit te voeren, dit is nog afhankelijk van de maatregelen omtrent corona. De verwerking van de gegevens in het systeem vraagt na het inspectiebezoek ook enige tijd. De eindrapportage met alle uitgevoerde inspecties van het ITV-project aan alle partners met de inspectieresultaten wordt dan in de eerste maanden van 2021 afgerond. De mogelijke uitloop en gevolge van de corona is nog niet aan te geven.

2 PROJECT INTENSIVERING TOEZICHT VEEHOUDERIJEN (ITV)

2.1 DEELNEMERS PROJECT ITV

Bij het tot stand komen van het project was het de insteek dat, naast de provincie en de drie omgevingsdiensten, ook alle gemeenten in de provincie Noord-Brabant deel zouden nemen. Hiertoe zijn de gemeenten op verschillende manieren benaderd, onder andere via het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO). De gemeenten zijn schriftelijk en later telefonisch benaderd. Ook is het project besproken op de algemene bestuursvergadering van de omgevingsdiensten. Dit heeft geresulteerd in 43 deelnemende gemeenten.

Er was aanvankelijk bij een aantal gemeenten terughoudendheid. Hiervoor zijn meerdere redenen aangegeven. De voornaamste redenen om niet (direct) mee te doen zijn (in willekeurige volgorde):

- het kostenplaatje (de provinciale bijdrage van 120 euro is ongeveer 20% van de kosten van de totale inspectie);
- onvoldoende gevoel van nut en noodzaak;
- reeds voldoende (geïnvesteerd in) inzicht in de situatie in de eigen gemeente;
- reeds een andere intensiveringsslag met toezicht in de veehouderij gemaakt die hier niet direct op aansloot;
- twijfel of de provincie de resultaten aan zou grijpen voor scherper beleid;
- onvoldoende draagvlak binnen de gemeenteraad.

Tijdens het project zijn nog wél gemeenten aangehaakt, en nagenoeg geen gemeenten afgefallen. Door fusie van gemeenten is afhaken wel een enkele keer voorgekomen. Dit gegeven is als positief ervaren. Zowel de deelnemende als de aanhakende gemeenten kenden meerwaarde aan het project ITV toe.

Er is minder uitgebreid stilgestaan bij de oorspronkelijke motivatie om deel te nemen, omdat dit nu sterk verweven is met de ervaringen tijdens het project. Aangevoerde redenen om juist wél deel te gaan nemen zijn:

- gemeente met veel veehouderij kan hierbij niet ontbreken;
- uniformiteit in controlesystematiek in de hele provincie is meer dan wenselijk, de verschillen tussen regio's en zelfs tussen inspecteurs kunnen immers groot zijn;

- zo krijgt men in relatief korte tijd goed inzicht in de actuele situatie in de eigen gemeente;
- in beeld krijgen hoe de eigen gemeente het doet ten opzichte van andere gemeenten in Brabant (benchmark);
- na deelname aan de pilot was deelname aan het project een logisch vervolg.

2.2 DOELSTELLING PROJECT ITV

De doelstelling van het project ITV is in de verschillende documenten op verschillende manieren verwoord. Voor de start van het project ITV is een pilot uitgevoerd met enkele gemeenten en veehouderijbedrijven om een eerste test uit te voeren en eventuele knelpunten op te lossen.

Het doel en bijbehorend gewenst resultaat was bij aanvang van het project ITV in 2017 driedig geformuleerd:

1. Zorgen dat verbeteringen in de, tijdens de pilot ontwikkelde, aanpak worden doorgevoerd - het resultaat is een verbeterde aanpak inclusief tools(voorafgaand aan het ITV project heeft er eerst nog een pilot gedraaid);
2. Zorgen dat vanaf 1 januari 2018 alle uitvoerende organisaties in staat worden gesteld het toezicht conform deze verbeterde aanpak uit te voeren - het resultaat is een in de praktijk gebrachte eenduidige uitvoering;
3. Zorgen dat er een projectstructuur is ingericht die de uniforme toepassing en voortgang in beeld brengt en hierover op gezette tijden rapporteert aan de deelnemende organisaties - het resultaat is een concrete projectstructuur.

Daarna zijn ook andere aspecten in de doelstellingen opgenomen. Grofweg kan gesteld worden dat het gaat om twee hoofdpunten:

- Op uniforme wijze controles uitvoeren om een compleet inzicht te krijgen in de naleving op de Wet Natuurbeheer en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) van veehouderijbedrijven in de provincie Noord-Brabant;
- Ophalen van informatie voor beleid, zoals bijvoorbeeld in verband met de aanwezigheid en onderhoudsstaat van asbestdaken.

2.3 VERLOOP VAN HET PROJECT ITV

De projectpartners provincie, omgevingsdiensten en gemeenten werken ook buiten het project op allerlei manieren samen. Dit project heeft bestaande relaties verstevigd en nieuwe relaties gelegd, zowel tussen afdelingen als personen. Het proces hier naartoe ging niet vanzelf. In de aanloopfase moesten de partijen in het project elkaar beter leren kennen, en overeenstemming over de verschillende processen in het project realiseren. Deze aanloopfase was essentieel voor een goed projectresultaat, mede omdat de verschillende partijen andere beweegredenen en motivatie hebben om deel te nemen. Ook de individuele drijfveren van de personen bij partijen spelen hier een rol. Er is veel in de afstemming en communicatie geïnvesteerd. De omgevingsdiensten hebben hierbij een essentiële rol gespeeld. Het vertrouwen moest groeien. De focus houden op de doelstellingen in het project is het proces en de samenwerking zeker ten goede gekomen. Enkele geïnterviewden gaven aan dat het vanwege oud zeer of de angst voor dubbele agenda's, niet direct vanzelfsprekend was om open met elkaar te communiceren. Maar uiteindelijk is het project ervaren als een voorspoedig verlopen project. De laatste reeks inspecties wordt nog uitgevoerd waarna het project kan worden afgerond.

2.4 COMMUNICATIE TIJDENS HET PROJECT

De communicatie onderling tijdens het project was voldoende en de direct betrokken projectpartners zeiden allen voldoende betrokken te zijn en op de hoogte te zijn gehouden. De gemeenten die geen zitting hadden in het projectteam ITV, hebben niet het gevoel iets gemist te hebben. Wel is de indruk dat deze gemeenten de meerwaarde van het project vooral zagen in de vergelijking van hun gemeente met de andere gemeenten van de (gehele) provincie.

Ook geven projectpartners aan dat de problematiek nu scherper op het netvlies staat dankzij de ontstane inzichten en overzichten in de rapportages. Het bleek dat de toelichting aan gemeenten over de 'portal' en de rapportage, bijdroeg aan het enthousiasme bij ambtenaren en bestuurders. Het sec doorsturen van inlogcodes en rapportages is onvoldoende. Uitleg en nadere informatie is gewenst. Welke informatie voor partijen relevant en belangrijk is, hangt mede af van de vragen van bijvoorbeeld de gemeenteraad. Dit zou in een vervolg verder verfijnd kunnen worden.

De start van het project is door de provincie en gemeenten gecommuniceerd. Ook diverse vakbladen in de agrarische sector hebben hier melding van gemaakt. Tijdens het onderzoek is met projectpartners deze communicatie naar externen toe beknopt besproken. Er zijn o.a. contacten onderhouden met overheidspartijen als de NVWA. Vervolgens is er geregeld een artikel verschenen vanuit de projectpartners, maar ook in kranten en tijdschriften. In de verschenen publicaties is de toonzetting neutraal tot positief, waarbij de achtergrond en motivatie van de auteur of geïnterviewde medebepalend was voor het ontstane sentiment. De communicatie door derden over het project heeft geen aanwijsbare invloed op de uitvoering van het project gehad.

3 RESULTATEN PROJECT ITV

3.1 DIGITALE AANPAK EN TOOLS

Na de pilotfase is, voor het uitvoeren van de inspecties, een geüniformeerde digitale checklist ontwikkeld waarin de wet- en regelgeving is opgenomen en tevens een ITV-app voor aanvullende beleidsvragen. Via een online portaal is de informatie, zoals de voortgangsrapportages die in 3.3. verder zijn toegelicht, voor de projectpartners zichtbaar. Iedereen is unaniem enthousiast over de digitale middelen en de mogelijkheden die ze bieden.

Na de start van het project in 2018 is een aantal vragen in de tools nog aangepast. Een aantal stakeholders vond dit wel nog een belangrijk leerpunt en ziet liever dat dit soort aanpassingen voor het project zouden zijn doorgevoerd. Indien vragen tussentijds worden aangepast zijn de data in de database daarna niet meer eenduidig te interpreteren.

Alle geïnterviewden willen de digitale aanpak en tools graag blijven inzetten bij inspecties na het project. Als hiervoor aanpassingen of nieuwe structuren nodig zijn, verdient dat prioriteit.

3.2 GEHARMONISEERDE WERKWIJZE

Ook de eenduidige werkwijze van controleren door alle drie de omgevingsdiensten is een groot goed dat door alle partijen wordt omarmd. Dit is goed opgepakt en behelst meer dan alleen een gezamenlijke werkwijze met eenzelfde checklist. Denk hierbij aan het opleiden en instrueren van alle inspecteurs, de werkwijze onderling en reden van deze aanpak bespreken en trainen. De omgevingsdiensten vinden de uniforme werkwijze het grootste winstpunt, niet alleen tussen de

diensten maar ook binnen diensten bij individuele inspecteurs.

3.3 VOORTGANGSRAPPORTAGES

Binnen het projectteam ITV zijn onder leiding van de projectleider voortgangsrapportages opgesteld. De wijze van rapporteren over de voortgang van het project is in het algemeen als positief ervaren. Wel zijn nog wel enkele verbeterpunten en wensen naar voren gebracht. De voortgangsrapportage zou meer inzicht op detailniveau kunnen bieden over specifieke punten die vanuit het beleid relevant zijn. Denk hierbij aan opsplitsingen naar sector, bedrijfstype, omvang en dergelijke, alsook aan aanwijzingen voor eventuele fraude.

In de interviews is meermaals de opmerking gemaakt dat de juiste duiding van de resultaten belangrijk is. Correcte data kunnen bijdragen aan onderbouwing of juist ontkrachting van beelden die er leven. Dit is belangrijke informatie voor het beleid.

Een dataset, de analyse van data en de wijze van rapporteren kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Een illustratief voorbeeld is het volgende waarbij twee partijen met een andere visie naar dezelfde data kijken. De ene partij die vindt dat er onvoldoende naleving van regels is in de veehouderij kan, op basis van het resultaat dat ongeveer 50% van de bedrijven één of meerdere tekortkomingen heeft, concluderen dat het met de naleving slecht gesteld is en dat er veel intensiever gecontroleerd moet worden en hardere sancties benodigd zijn. Een andere partij, die vindt dat de veehouderij een hoge regeldruk heeft, kan op basis van hetzelfde resultaat concluderen dat de veehouderij het niet slechter doet dan andere branches. Tenslotte is slechts bij 5% van de overtredingen een sanctie noodzakelijk. Uit het oogpunt van toezicht lijkt een specifieke focus op veehouderij daarom niet nodig. Beide tegengestelde conclusies zijn gebaseerd op dezelfde cijfers.

3.4 BELEIDSINFORMATIE

De extra vragen die zijn opgenomen als onderdeel van de inspecties voor het ophalen van informatie voor beleid, vinden alle geïnterviewden relevant en interessant. Er is wel verschil in de wijze waarop men deze informatie kan en denkt te gebruiken. Veelal is het beeld dat het zinvolle kennis is die direct toepasbaar is voor beleidscommunicatie naar buiten. Er zijn verschillende meningen over de directe bruikbaarheid van de informatie voor verdere beleidsvorming. Waar de ene gemeente de informatie al heeft toegepast in een kadernota, ziet de andere gemeente geen meerwaarde voor beleidsvorming.

Beleidsmakers geven aan dat er behoefte is om specifieke informatie uit het systeem te kunnen halen, passend bij de beleidsvragen die er op dat moment zijn. De generieke rapportage is dan niet voldoende.

3.5 REACTIES OP DE INSPECTIERESULTATEN

Er is specifiek gevraagd of de projectpartners verrast waren over de inspectieresultaten of dat er opvallende punten waren op de veehouderijbedrijven die ze niet hadden verwacht. Over het algemeen waren de resultaten volgens verwachting. Er zijn enkele punten benoemd:

- Een van de projectpartners vindt het opvallend dat de resultaten uit het 1ste jaar (2018) en het 2de jaar (2019) nagenoeg gelijk zijn aan elkaar. Deze partner concludeert zodoende dat de opgehaalde specifieke kennis en informatie van één jaar in een aantal gevallen voldoende zou kunnen zijn voor het bepalen van beleid. Voor beleid waarbij op het niveau van de sector kennis benodigd is, kan de informatie van één jaar voldoende

zijn om een betrouwbare indruk van de actuele situatie in de sector te verkrijgen. Soms biedt meer detailinformatie betere handvatten voor beleidsmatige keuzes.;

- Het viel projectpartners op dat er bij ‘stoppers’ niet altijd een vergunning aanwezig is in het kader van de Wet Natuurbeheer;
- Soms valt het op dat specifieke bedrijven minder of juist beter uit de inspectie komen dan verwacht;
- Een aantal gemeenten ziet dat er in de eigen gemeente toch bedrijven zijn waarbij de informatie uit Web-BVB niet overeenkomt met de vergunde of gemelde situatie van de veehouderijen, dit ondanks hun inzet op dit gebied.

4 AANVULLENDE RESULTATEN OP BASIS VAN DE INTERVIEWS

4.1 VERSTERKING ONDERLINGE RELATIES PROJECTPARTNERS

Relatie omgevingsdiensten en provincie en gemeenten

De relatie van de omgevingsdiensten met gemeenten en provincie ervaren allen als goed. De onderlinge rollen zijn ook helder, waarbij de omgevingsdiensten taken uitvoeren in opdracht van de beide andere partners en hierbij hun eigen kennis en kunde inbrengen om dit zo goed mogelijk uit te voeren.

Bij het bespreken van deze rollen en relaties werd de term ‘business as usual’ meerdere keren genoemd. Omdat de omgevingsdiensten de uitvoerende taken in opdracht van de provincie en gemeenten uitvoeren, paste dit project in feite prima in deze werkwijze.

De rol van de omgevingsdienst is voor de provincie en voor de gemeenten een uitvoerende. Binnen de omgevingsdiensten wordt wel enigszins een verschuiving ervaren naar meer beleidsmatig werk. Dit kan aanleiding zijn om hierover in gesprek te gaan. De omgevingsdiensten voeren de inspectie uit op een individueel bedrijf. Voor beleidsvorming gaat het meer om een totaalbeeld van een regio, een sector of een ander specifiek thema.

Relatie omgevingsdiensten onderling

Voor de drie omgevingsdiensten is onderlinge samenwerking geen vanzelfsprekendheid. Iedere dienst heeft een eigen organisatie en cultuur. De harmonisatieslag kostte tijd, omdat niet iedereen van dezelfde uitgangspunten uitging en op dezelfde manier werkte. Bovendien kost verandering per definitie tijd. In het project en ook naar de opdrachtgevers toe, hebben de omgevingsdiensten dit als intensief en positief ervaren. De ontstane onderlinge verbinding tussen de omgevingsdiensten is in de gesprekken meerdere keren als zeer positief genoemd.

Relatie gemeenten en provincie

De gemeenten en provincie hebben in het beleid niet altijd een gelijke doelstelling. Er spelen op beide niveaus andere belangen. Enkele geïnterviewden gaven aan dat dit in het achterhoofd meespeelt. Soms kan provinciale regelgeving binnen een gemeente niet goed passen bij de gemeentelijk doelstelling in een gebied, of is de politieke lijn van de gemeente een heel andere dan van de provincie. Een van de geïnterviewde bestuurders had de indruk dat er op uitvoerend en ambtelijk niveau makkelijker samengewerkt kan worden dan op bestuurlijk niveau. In het project ITV was een belangrijke succesfactor dat er aandacht was voor ieders inzicht en belang. Men gaf aan dat dit aspect niet onderschat moet worden, en vraagt ook in eventuele vervolgprojecten hiervoor de nodige aandacht.

De quote van een van de geïnterviewden vat bovenstaande samen: “Het is écht een voorbeeldproject voor goede, onderlinge samenwerking.”

4.2 INPUT VOOR TRANSITIE VEEHOUDERIJ

Het project ITV diende onder andere ter ondersteuning van de ‘Transitie Veehouderij’. Eén van de maatregelen in de transitie naar een zorgvuldige veehouderij is ervoor zorgen dat iedereen zich aan de regels houdt. Het project “Intensivering toezicht veehouderijen” geeft inzicht in de mate waarop dit reeds van toepassing is. Er kan per onderwerp inzicht verkregen worden en ook per regio, per sector of bedrijfstype.

4.3 HANDVATTEN VOOR RISICOGERICHT OP INFORMATIE GEBASEERD TOEZICHT

Een terugkerend punt bij alle projectpartners is dat met de uit het project voortvloeiende kennis het beter mogelijk is om risicogericht te gaan handhaven. Er kan focus komen op toezicht op juist die onderdelen, die niet voldoende worden nageleefd. Er is kennis vergaard die tot meerwaarde leidt. Middels bundeling van krachten met andere overheidspartijen, zijn de knelpunten samen beter aan te pakken. Alle projectpartners willen graag deze kant op.

Een aantal verbeterpunten uit de rapportage *Inspectierapport IBT omgevingsrecht ‘Gemeentelijk toezicht op emissies van veehouderijen’* (2017) is met ITV nader ingevuld. Voor een goed handhavingsbeleid is een grondige analyse van de naleving van wet- en regelgeving nodig. Dit is met de ITV aanpak nu beter mogelijk. Een aangepast handhavingsbeleid, gebaseerd op een risicoanalyse, is de volgende stap in dit proces. Tevens is nu een overzichtelijk en goed te raadplegen database opgezet, waarin de dossiers van alle bedrijven op eenzelfde manier zijn ingevoerd en de mate van naleving per aspect snel inzichtelijk gemaakt kan worden. Door omgevingsdiensten werd ook als resultaat het verkrijgen van ‘up-to-date’ data over een ‘sector in beweging’ genoemd.

4.4 REGELDRUK EN BOUWEN AAN VERTROUWEN

Onzekerheden in en om de veehouderij

Veel geïnterviewden gaven aan dat veehouders te maken hebben met onzekerheden, die ook deels voortvloeien uit het beleid. Deze onzekerheden kunnen van invloed zijn op het gedrag en de naleving van regelgeving. Enkele voorbeelden hiervan zijn: een voortdurend veranderende regelgeving, wantrouwen jegens de overheid, een veranderende maatschappij die overlast minder accepteert, consumenten die steeds meer eisen stellen aan de wijze van produceren, alsook financiële onzekerheid.

Niet alleen binnen de sector, ook vanuit het beleid zijn er onzekerheden: hoe komt de gewenste transitie tot stand, welke stimulering en sanctionering is effectief, hoe kan binnen het huidige beleid de kwaliteit van de leefomgeving verbeterd worden en welke acties zijn hiervoor nodig, of is ander beleid wenselijk?

Bij enkele interviews kwam naar voren dat, naast het inzicht in de naleving in de praktijk, ook inzicht verkregen is in de hoeveelheid en diversiteit aan regels voor de ondernemers. Zij gaven aan dat deze veelheid van regels waaraan een veebedrijf moet voldoen voor een ondernemer moeilijk te overzien is, wat onbewuste overtredingen kan veroorzaken.

Vertrouwen overheden in veehouderij

Het vertrouwen dat de projectpartners in de veehouderij hebben is wisselend. Dit is mede bepaald door de ervaringen en dossiers waar men mee te maken heeft. Zo ziet de ene geïnterviewde een sector waar veel moedwillige overtredingen plaatsvinden en veel ondernemers liefst zoveel mogelijk ruimte buiten de toegestane grenzen zoeken. De ander ziet

de veehouderij als een bedrijfstak waar het overgrote deel van de ondernemers van goede wil is en dat de meeste punten waarop niet voldaan is, eenvoudig op te lossen zijn, naast de enkele rotte appels die aangepakt moeten worden.

Enkele geïnterviewde bestuurders benadrukten dat niet de sector maar individuele veehouderijen, zowel voor beleid als omwonenden, in een aantal concrete gevallen een doorn in het oog kunnen zijn. Bijvoorbeeld vanwege geuroverlast, risico's voor de volksgezondheid en het overtreden van regels zoals bij mestfraude en de luchtwasserproblematiek. Hier gaat dan relatief veel aandacht naar uit en dat kan beeldvormend zijn voor de sector als geheel.

Inspectiedata als startpunt bouwen aan vertrouwen

De resultaten van ITV bieden houvast, omdat ze een betrouwbaar beeld geven van de huidige realiteit. Bij voortzetting van de werkwijze en de database kunnen ontwikkelingen ook gevolgd worden.

Uit de gesprekken kwam naar voren dat de controlefrequentie op veehouderijbedrijven varieert en soms beperkt kan zijn tot eens per 10 jaar een fysiek inspectiebezoek. Dit werkt het niet naleven van regels in de hand, door onbekendheid met regels of door ruimte voor frauduleus handelen.

Deze verschillende beelden over knelpunten bij de naleving belemmeren een gezamenlijke keuze voor perspectievolle oplossingsrichtingen. Juist hiervoor zijn projecten als ITV van belang. Ze bieden meer concrete en eenduidige informatie en dragen zo bij aan onderbouwing van beleidskeuzen.

5 DATA IN PROJECT ITV

De respondenten zijn allen positief over het verzamelen, opslaan en analyseren van de data zoals in dit project is opgezet en uitgewerkt.

5.1 DATAVERZAMELING

De uniformiteit in dataverzameling is een van de meest aansprekende resultaten in het project ITV. Dit heeft veel tijd en aandacht gevergd, vanwege de verschillende werkwijzen tussen inspecteurs en omgevingsdiensten, alsook de verschillende systemen. De mismatch tussen administratieve systemen was een onvoorzien aspect. De inspecties binnen dit project zijn met de digitale checklist op eenzelfde wijze uitgevoerd, waardoor de kwaliteit van de data ook veel beter is. Er zijn nog wel enkele punten waarop de rapportage moet worden aangescherpt, zodat de uitslagen maar op één manier kunnen worden uitgelegd. Duiding van de data blijft een aandachtspunt.

Naast de data van de inspecties, is ook de koppeling met andere datasets nuttig en functioneel. Het zorgt voor effectiever en efficiënter toezicht en het beter kunnen opsporen van onrechtmatigheden. Momenteel wordt er al gewerkt aan de koppeling van data door de provincie en de omgevingsdiensten in het 'Brabantse Omgevings Datalab'. De inspectieresultaten van het project ITV vormen hier ook een onderdeel van. Het koppelen van data vraagt wel nog technische en juridische inspanningen.

5.2 UP-TO-DATE HOUDEN DATASET

Hoewel de waarde van de gerealiseerde dataset in ITV nu groot is, kan dit in enkele jaren verdampen als deze niet bijgehouden wordt. Hier is iedereen het over eens en het ligt voor de hand dat de opgebouwde werkwijze in het reguliere inspectietraject geïmplementeerd gaat worden. Er zijn wel nuanceverschillen tussen partijen over de wijze van 'up-to-date' houden. In ieder geval zullen alle toekomstige inspecties op dezelfde manier uitgevoerd moeten blijven worden en in deze dataset ingevoerd. Dit geldt ook als, bij meer risicogericht toezicht, niet alle punten gecontroleerd worden.

De provincie ziet het in stand houden en doorontwikkelen van dit traject als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Diverse gemeenten zien voor de provincie hier een coördinerende taak weggelegd. Niet als project, maar in een financiële en praktisch ondersteunende rol om te zorgen dat de opzet, analyse en rapportage verder doorontwikkeld worden. Hierbij is dan ook de aansluiting op de wensen van de gebruikers relevant. Denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheid om aan te sluiten op andere databases of het 'Geografisch Informatie Systeem (GIS)'.

5.3 DATA BENUTTEN EN DELEN

De data zijn nu in de eerste instantie bruikbaar voor provincie en gemeenten. Alleen gemeenten hebben in detail toegang tot de gegevens over de bedrijven in hun eigen gemeente. Om nalevingsdata te benutten is het nodig ze goed te kunnen interpreteren. De rapportages zijn hiertoe een eerste aanzet. Beleidsmakers hebben hier wel ondersteuning bij nodig, zodat de juiste informatie uit de data gehaald wordt.

Bij een goede samenwerking zien de respondenten ook mogelijkheden om de waarde van de data te vergroten door ze (gedeeltelijk) met andere partijen te delen. Hierbij wordt vooral gedacht aan andere overheidsinstellingen zoals de NVWA en Waterschappen. Ook informatie delen met initiatieven zoals het Landelijke en Regionaal Informatie en Expertise Centrum (LIEC en RIEC) of het Peelland Interventie Team (PIT), is een mogelijkheid om samen efficiënter en effectiever te werk te kunnen gaan.

Naast het delen van data is het ook een optie om data te vergelijken, die via verschillende wegen worden verzameld, zoals met die van het CBS. De verschillen kunnen nader onderzocht worden om de kwaliteit van de data bij beide partijen verder te vergroten. Voor het kunnen maken van beleidsmatige keuzes op basis van deze data is het nodig om te weten of eventueel gevonden verschillen al of niet een gevolg zijn van verschillen in datadefinities en verzamelwijze.

Bij het delen van data is het essentieel om de juridische aspecten niet uit het oog te verliezen, zoals eigenaarschap van data en privacy rondom regelgeving. Een van de respondenten benadrukte wel dat voorkomen moet worden dat verlamming ontstaat door de angst voor uitwisseling van data.

6 VERVOLG OP PROJECT ITV

6.1 VOORTZETTING OPGELEVERDE RESULTATEN

Alle partners zijn het er over eens dat alle structuren, producten, kennis en informatie niet verloren mag gaan, en dat er hiermee verder gewerkt moet worden. De harmonisatie tussen de werkwijzen van de omgevingsdiensten is hier een concreet voorbeeld van. Belangrijk is om te

bespreken wat er binnen het ‘reguliere’ werk ingepast kan worden en wat zoveel aanpassingen vergt dat het beter binnen een project kan worden uitgevoerd.

6.1.1 Gebruik uniforme digitale checklisten en online dataportaal

In ieder geval is de wens van alle partijen om binnen de veehouderij de ontwikkelde systemen voor toezicht te blijven gebruiken op de manier die binnen ITV is opgezet. Ook het portaal waar alle informatie zichtbaar is, willen de partners graag na het project blijven gebruiken.

6.1.2 Invulling inspecties

Er is unaniem aangegeven dat de aanpak, de tools, de uitvoering en de database gehandhaafd moeten blijven na afloop van het project ITV. Dit is in het belang van allen. Hoe dit precies ingevuld moet worden, is bij de projectpartners nog niet helemaal uitgekristalliseerd. De provincie is volgens de meeste geïnterviewden de meest voor de hand liggende partij om hier regie in te nemen en om dit verder uit te werken. De uiteindelijke invulling moet vervolgens door de projectpartners in onderling overleg opgepakt worden.

Het merendeel van de geïnterviewden wil de frequentie van de inspecties verlagen, bijvoorbeeld naar eens per 4 of 5 jaar. Minder frequent wordt als niet wenselijk gezien.

Ook is het niet nodig om de complete inspectie op alle onderdelen uit te voeren, maar kan de focus gelegd worden op onderdelen waar de naleving lager is. Dit vergt teveel van de beschikbare capaciteit van de omgevingsdiensten, is financieel niet haalbaar en het voegt niet veel toe, nu reeds van alle bedrijven de basisinformatie beschikbaar is.

Bovendien is er bij de afdeling Toezicht sprake geweest van verdringing en zijn andere sectoren de afgelopen jaren minder bezocht. Het is van belang om ITV als project af te bouwen, om ook weer meer ruimte te krijgen voor bijvoorbeeld toezicht bij andere bedrijfstakken.

Het kostenaspect is door meerdere gemeenten genoemd. ITV heeft bij gemeenten niet direct tot meer werk geleid, maar was vaak wel een hoge kostenpost. Vooral in gemeenten waar veel veehouderijbedrijven zijn, is het niet realistisch om op dit intensieve niveau van controleren verder te gaan. De inspecties moeten efficiënter ingevuld gaan worden en minder uren in beslag nemen. Mede hierom is bij gemeenten de roep om ‘risicogericht toezicht’ groot. Bovendien is deze vorm van toezicht effectiever. In de ROK (Regionaal Operationeel Kader) zijn al afspraken vastgelegd voor toezicht op basis van informatie en risico.

6.1.3 Nieuwe beleidsvragen

De partners zien meerwaarde in het toevoegen van enkele beleidsrelevante vragen bij inspecties. Hierbij kan ook gedacht worden aan een onderwerp als energie, zowel het verbruik, besparingen als eventueel het duurzaam opwekken. Inzicht in de stand van zaken voor energie kan helpen om communicatie en stimulering effectiever in te zetten. Voor het beleid is het toevoegen van vragen op andere beleidsterreinen functioneel, denk hierbij aan leegstand, asbest, brandveiligheid en energie.

Wel is vanuit alle partijen opgemerkt dat de aanvullende beleidsvragen beperkt moeten blijven. Het past niet echt bij de inspectierol, hoewel ze heel nuttig kunnen zijn. Vragen in het inspectieformulier moeten ook niet te snel wisselen, omdat dit het overzicht en de kwaliteit van de data niet ten goede komt.

Partijen die de antwoorden op beleidsvragen nodig hebben om keuzes te maken over individuele

bedrijven in een gebied, gemeente of regio, willen graag dat een beleidsvraag gedurende een reeks van jaren wordt opgenomen. Als het om een indicatie gaat in een groter gebied, kunnen de resultaten van één jaar echter ook voldoende representatief zijn. Het is van belang dat de informatie op het juiste detailniveau wordt verzameld.

6.2 KANSSEN EN WENSEN VOOR VERVOLGPROJECT

In alle interviews is aandacht besteed aan de kansen en wensen voor een vervolg op het project ITV. De opvattingen hierover waren verdeeld. Het voordeel van een project is dat er een kop en een staart aanzit en dat er met doelen en deadlines gewerkt wordt. Voor een afgebakende taak in projectvorm met andere partijen is het risico op doorschuiven vanwege andere prioriteiten minder groot, dan wanneer het een intern project is.

Afhankelijk van de invulling van een vervolg wordt gekeken wie er participeren in het vervolgproject, of dit dezelfde partijen zijn of dat het beter is andere partijen erbij te betrekken. Een dringend advies van meerdere partners is dat ook in een vervolgproject voldoende aandacht is voor communicatie, afstemming en de sociale kant van het project. Het blijft mensenwerk.

In deze paragraaf zijn alle opties die genoemd zijn per onderwerp genoteerd. In een project kunnen uiteraard meerdere opties worden ingepast.

6.2.1 Nieuwe opzet

Meerdere geïnterviewden geven aan dat ze geen voortzetting willen van het huidige project. Er is nu voldoende informatie, en deze informatie moet nu gebruikt gaan worden om naar effectiever en efficiënter toezicht toe te werken.

6.2.2 Keuze voor bedrijven binnen de veehouderij

In het huidige ITV-project zijn niet alle veehouderijbedrijven meegenomen. Bij een vervolg is dit wel wenselijk voor een compleet beeld van de veehouderij in Noord-Brabant. Dan er is een verbreding nodig naar alle gemeenten en bedrijven die niet in ITV-1 zaten. Om een provincie dekkende database te verkrijgen, kan het nuttig zijn om bij vervolg ook meer op bestuurlijk niveau, bijvoorbeeld via de wethouders, vanuit de provincie contact te leggen.

Een tweede optie binnen de veehouderij is de focus leggen op niet alle-, maar juist op een deel van de bedrijven. Bijvoorbeeld, bedrijven die deel (gaan) nemen aan speciale subsidies of regelingen als de Transitie veehouderij, de stoppersregeling, de warme sanering varkenshouderij en de gebiedsgerichte aanpak. In een project met een looptijd van 3 jaar kan er dan in gezamenlijkheid gewerkt worden aan naleving en voortgang van dit beleid. Bij veel van deze regelingen is er naast toezicht en handhaving ook (vooral) aandacht nodig voor de sociale aspecten die deze regelingen met zich mee brengen. Inspectie en keukentafelgesprekken zijn echter twee verschillende insteken. Deze zijn niet samen te voegen, maar kunnen elkaar wel versterken.

Een van de projectpartners benadrukte bij een vervolg wel te waken voor te veel verbreding, want dat kan ook contraproductief werken. Liever ziet ze een verdere verdieping met een focus op enkele relevante onderwerpen.

6.2.3 Dezelfde methode voor andere sectoren

Meerdere mensen gaven aan dat het wenselijk is om de ontwikkelde methode binnen ITV ook uit te rollen naar andere sectoren. Gezien de vereiste tijd en inspanning om een dergelijk systeem op te zetten, is het van belang dit alleen te doen voor sectoren waarin het niet naleven een risico voor de leefomgeving vormt, met een redelijke omvang qua aantal bedrijven en waarin toezicht niet nu al frequent plaatsvindt. De exacte invulling kan anders zijn dan bij ITV vanwege een andere problematiek. De kennis en ervaring uit het ITV-project maakt het mogelijk om bij andere sectoren sneller de aanpak door te voeren.

Sectoren die genoemd zijn in de interviews zijn: 'horeca', 'afvalbranche', 'autobranche' en verschillende vormen van 'industrie'. Een van de gemeenten gaf aan dat de wijze van samenwerking, de centrale database en de uniformiteit, ook geschikt zijn voor hele andere takken binnen het overheidsdomein, zoals bijvoorbeeld sociale zaken.

6.2.4 Data-analyse en rapportage verdiepen

Er is een gedeeld belang om de data die in ITV is verzameld meer te benutten. In een project met kop en staart zou dit kunnen worden uitgediept zodat de eindgebruikers hier de gewenste informatie op een gebruikersvriendelijke manier uit kunnen destilleren. Dit betreft in eerste instantie de gemeenten, provincie en omgevingsdiensten, maar mogelijk ook andere partijen zoals het CBS, Waterschappen, en de NVWA.

6.2.5 Opzet dynamisch informatiemodel

In ITV is een statisch ontwikkelde dataset die per kwartaal handmatig een update krijgt met de aangeleverde resultaten van de verschillende omgevingsdiensten. Dit voldeed voor ITV goed, maar voor een eventueel vervolg kan ingezet worden op een dynamisch informatiemodel. Dit biedt veel meer mogelijkheden. Op dit gebied zijn er bij partners al initiatieven, en een overkoepelend project kan hier meerwaarde bieden. Hierbij past ook de koppeling met andere bronnen om sneller en effectiever te kunnen werken en de waarde van data te vergroten en een gebruikersvriendelijker aansluiting bij de vragen en doelen van de gebruikers te maken.

6.2.6 Risicogericht op informatie gebaseerd toezicht

De meeste geïnterviewden hebben veel interesse om het risicogericht toezicht in de veehouderij van Noord-Brabant goed in te vullen. De data die nu beschikbaar is, biedt hiervoor een goede basis. Er lopen al initiatieven op dit gebied in de provincie. Er is bij veel geïnterviewden een duidelijke wens voor een project dat hier de focus op heeft, waarbij alle relevante facetten aan bod komen.

6.3 EXTRA PUNTEN OM MEE TE NEMEN

6.3.1 Veranderingen in beleid en leefomgeving

Er zijn veranderingen gaande en op komst die van grote invloed zullen zijn op de inrichting van het toezicht. Denk hierbij aan de Omgevingswet (impact op toezicht, data en financieel), de transitie naar doelvoorschriften (andere indicatoren en type toezicht), omgaan met crises (wat als bedrijven niet bezocht kunnen worden). Deze zijn ook van invloed op de gewenste inrichting van het databeheer, de benodigde expertise en mogelijkheden op het houden van toezicht.

6.3.2 *Benodigde capaciteit in mensen en middelen*

Bij een eventueel vervolg is aandacht nodig voor de benodigde capaciteit in mensen, denk hierbij vooral aan inspecteurs. Het moet voor de projectpartners haalbaar zijn om dit naast al het reguliere werk uit te kunnen voeren. Voor gemeenten is het financiële aspect om (weer) deel te nemen aan een groot project als ITV een drempel of struikelblok. Bij veel gemeenten is er fors meer budget uitgetrokken voor toezicht binnen dit project, en dat willen of kunnen ze niet nog eens doen.

6.3.3 *Indicatoren en expertise*

Tijdens een inspectie moet niet alleen worden beoordeeld of het bedrijf op dat moment voldoet, maar of er structureel aan de wet- en regelgeving wordt voldaan. Hiervoor kan het nodig zijn om op andere aspecten te controleren die een goede indicator zijn. Denk bijvoorbeeld aan het patroon van energieverbruik gedurende het jaar, de hoeveelheid en het type ingekocht voer en dergelijke. Om deze controles uit te kunnen voeren is van de toezichthouder andere en specifieke expertise benodigd.

Het goed kunnen interpreteren en in context plaatsen van zaken die bij een inspectie worden signaleerd gaat verder dan het afvinken van de checklist. De combinatie van aanvullende indicatoren om op te beoordelen met kennis van de controleur, maakt het mogelijk om (on)bewust handelen in strijd met regels sneller en beter te onderkennen. Bedrijven die meer data delen die het mogelijk maken om (geautomatiseerd) toezicht op afstand te houden, kunnen in een ander controle systeem vallen. Dit heeft als gevolg dat er bijvoorbeeld minder frequent een bedrijfsbezoek nodig is en dat die in minder tijd kan worden uitgevoerd. Door bedrijven zo ook op individuele basis te kunnen volgen, kunnen afwijkingen sneller en effectiever worden signaleerd.

7 CONCLUSIES

Terugkijkend kunnen we het volgende concluderen:

- Alle projectpartners (provincie, gemeenten en omgevingsdiensten) zijn tevreden over de onderlinge samenwerking;
- De partners hebben verschillende rollen en belangen. De provincie stuurt meer aan op overkoepelend beleid. Zij speelt bijvoorbeeld een grotere rol in het natuurbeleid dat de gemeentegrenzen overschrijdt. Bij gemeenten spelen juist lokale belangen een grotere rol. Ook de politieke kleur speelt een rol bij keuzes die gemaakt worden. In projecten waarbij deze partijen samenwerken, is het logisch dat de verschillende belangen ook tot verschillende prioritering kan leiden;
- Men is tevreden over de behaalde resultaten, waarbij de harmonisering in de methoden en rapportages van de inspectiedata belangrijke resultaten zijn.
- De projectpartners zijn er tevreden over dat de data van de bezochte bedrijven in korte tijd helemaal 'up-to-date' zijn gemaakt;
- Het vertrouwen in de naleving van regels door de veehouderijen varieert sterk tussen de geïnterviewden. De mate van vertrouwen bepaalt mede het gevoel van urgentie om de focus van toezicht op de veehouderij te houden;
- Door een grote deelname van gemeenten aan het project ITV, is er een goede benchmarkfaciliteit ontstaan. Dit is heel waardevol;
- De implementatie van enkele beleidsvragen in reguliere inspecties is nuttig en goed werkbaar;
- De druk op toezichthouders ten gevolge van ITV was groot, en hierdoor is toezicht op

andere bedrijvigheid in het gedrang gekomen;

- De waarde van de opgehaalde data wordt als verschillend ervaren. Waar de ene gemeente er input uithaalt voor een kadernota, doet de ander beleidstechnisch (nog) niets met de data.

Vooruitkijkend kunnen we het volgende concluderen:

- Partijen zijn positief over de toekomstige mogelijkheden van de systematiek en database uit dit project;
- Er is een unanieme wens naar effectief en efficiënt toezicht middels 'risicogericht toezicht';
- Het draagvlak voor voortzetting van ITV in de huidige projectvorm is beperkt. Een eventuele voortzetting is bij gemeenten afhankelijk van de manier waarop en waarvoor dit gaat gebeuren;
- De ontwikkelde werkwijze in ITV zou zoveel mogelijk geïmplementeerd moeten worden in het reguliere toezicht, zij het met een lagere frequentie en minder uitgebreide inspecties per bedrijf;
- Ook in het kader van de 'Transitie veehouderij' moeten afspraken met bedrijven worden nageleefd. Dit geldt zowel voor stoppende- als voor ontwikkelende bedrijven. Bezoeken aan deze bedrijven gaan verder dan Toezicht en Handhaving. De sociale component mag hier niet uit het oog verloren worden;
- Uit de beschikbare data is nog meer informatie te halen;
- Bundeling van krachten en data van overheidspartijen;
- Mogelijke uitrol van deze methodiek naar andere sectoren;
- Ontbrekende bedrijven en deelname alle Noord-Brabantse gemeenten;
- Veel meer gebruik maken van mogelijkheden om informatie voor beleidsvorming op te halen;
- De dataset en tools toegankelijker en gebruiksvriendelijker maken voor een 'leek'.

Het ITV-project is een mooi project met goede resultaten. De projectpartners zien goede kansen voor een vervolg, gericht op het aanbrengen van meer focus op een specifieke regeling in de veehouderij en/of het toepassen van de gebruikte methodiek in andere sectoren.

8 BIJLAGEN

8.1 HOOFDVRAAG EN DEELVRAGEN

Hoofdvraag: Met welk doel en op welke wijze richten we een nieuwe ITV-project in?

Deelvragen

1. Terugkijken
 - 1.1. In hoeverre wordt met ITV het doel bereikt?
 - 1.2. Welke resultaten zijn tot nog toe bereikt (beknopte weergave), en hoe draagt dat bij aan de doelstelling?
 - 1.3. Als onderdeel van het ITV-project worden gegevens opgehaald ten aanzien van onder andere leegstand, asbest, leeftijd stallen en vermoeden van ondermijning. Worden deze data die in dit ITV-project worden verzameld ook voldoende ter beschikking gesteld en gebruikt door de andere beleidsdomeinen of andere ondersteunende instanties en beleidsopstellers?
 - 1.4. In hoeverre heeft het project gegevens opgeleverd waar de gemeenten en provincie behoefte aan hebben
 - 1.5. Hoe bevalt de samenwerking tussen gemeenten, provincie en omgevingsdiensten m.b.t. ITV tot nog toe?
2. Vooruitkijken - inhoud
 - 2.1. Welke ontwikkelingen zien de gemeenten en provincie?
 - 2.2. Aan welke gegevens hebben gemeenten en provincie na 2020 behoefte?
 - 2.3. Welke (categorie) bedrijven zouden in een vervolgproject bezocht moeten worden?
 - 2.4. Op welke aspecten willen gemeenten en provincie deze bedrijven gecontroleerd hebben?
 - 2.5. In hoeverre is het mogelijk om niet alle bedrijven te controleren, maar op basis van risicoprofielen bedrijven te selecteren (informatie gestuurd) voor een steekproef? Op welke wijze kan dat plaatsvinden?
 - 2.6. Is er belangstelling om in een vervolgproject deel te nemen (2021-2023)?
3. Vooruitkijken - proces
 - 3.1. Welke verbeterpunten zijn er procesmatig en op het gebied van de samenwerking?
 - 3.2. Nadere specificering van projectopdracht voor een eventuele volgende periode.

8.2 GEINTERVIEWDE ORGANISATIES

De volgende organisaties hebben meegewerkt aan een interview als input bij het onderzoek. Daarnaast hebben enkele informele gesprekken met partijen plaatsgevonden voor aanvullende achtergrondinformatie.

VTH = Vergunning Toezicht en Handhaving

Provincie Noord-Brabant	Gedeputeerde met VTH in de portefeuille Programmamanager VTH Beleidsadviseur Landbouw Projectleider Toezicht Veehouderij
Omgevingsdienst Brabant-Noord	Directeur Coördinerend projectleider ITV Coördinator TH
Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant	Coördinator TH
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	Coördinator TH
Gemeente Deurne	Wethouder Ambtenaar met VTH in de portefeuille
Gemeente Bergeijk	Wethouder Ambtenaar met VTH in de portefeuille
Gemeente Oisterwijk	Wethouder Ambtenaar met VTH in de portefeuille
Gemeente Boxtel en Sint Michelsgestel	Ambtenaar met VTH in de portefeuille

8.3 LIJN VAN DE INTERVIEWS

De lijn van de interviews is puntsgewijs opgenomen, de daadwerkelijke vraagstelling en volgorde is per interview aangepast aan de geïnterviewde(n) en loop van het gesprek.

- Aanleiding project
Wat waren (en zijn) eigen ideeën, wensen en doelen?
- Betrekken gemeenten
Hoe is dit gegaan, wat ging goed en wat kan beter?
- Doelen behaald
Zijn de projectdoelen gehaald? Hoe is de eigen visie op de realisatie?
- Tevredenheid resultaat
Zijn de resultaten naar verwachting? Wat waren verrassingen (positief of negatief), kwalitatief en kwantitatief?
- Winstpunten
Wat zijn de winstpunten in het project (aanloop, opstart, uitvoering, communicatie, afronding)?
- Leerpunten
Wat zijn de winstpunten in het project (aanloop, opstart, uitvoering, communicatie, afronding)?
- Bijvangst
Wat zijn aanvullende winstpunten die eigenlijk niet in de projectdoelstelling waren voorzien?
- Sectoren - de opzet is nu veehouderij breed:
Wat zou bij een vervolg wenselijk zijn om de focus op te leggen? Zijn er inzichten of anderszins uit het project die breder toepasbaar zijn?
- Samenwerking
Hoe is de onderlinge samenwerking geweest in het project? Wat zijn belangrijke punten en wat neemt u mee naar de toekomst?
- TH toekomst
Hoe ziet u toezicht en handhaving naar de toekomst, wat is hierbij belangrijk en wat heeft het project bijgedragen?
- Dataset bijhouden
Wat vindt u van de gerealiseerde dataset? Wat is goed en wat kan beter? Wat is de waarde ervan naar de toekomst en wat is voor u belangrijk om op te nemen in de data en welke informatie wilt u er uit kunnen (laten) halen?
- Data delen en benutten
De data bieden veel kennis en informatie zowel voor projectpartners als voor anderen. Met wie zou u dit kunnen en willen delen en waarom?
- Nut data voor andere partijen: Nu met provincie, omgevingsdiensten en gemeente
Zijn er andere partijen om mee samen te werken in projectvorm of anderszins en voor wie kunnen de data nog meer nuttig zijn? Wat zijn rollen voor deze of extra partijen bij een vervolg? data ook tot wederzijds voordeel leiden?
- Vervolg
Zou u het project voort willen zetten in eenzelfde of andere vorm? Wat is belangrijk bij een vervolg? Heeft u nog vragen en verbeteringen?
- Relevante ontwikkelingen
Welke ontwikkelingen ziet u die relevant zijn voor de doelen in ITV of voor VTH breed?
- Rollen, hoe ziet u de rollen van de projectpartners
- Algemeen
Zijn er aanvullende punten, opmerkingen of vragen die nog niet aan de orde zijn geweest?

Algemene contactgegevens:

Connecting Agri & Food BV.
Oostwijk 5
Postbus 511
5400 AM Uden
info@connectingagriandfood.nl
www.connectingagriandfood.nl
Tel. 0413 33 68 00

Deze publicatie is in opdracht van:
Provincie Noord-Brabant

Vormgeving en realisatie
Connecting Agri & Food BV

Disclaimer

De in deze publicatie neergelegde opvattingen zijn gebaseerd op door Connecting Agri & Food BV betrouwbaar geachte gegevens en informatie, die op zorgvuldige wijze in onze analyses en prognoses zijn verwerkt. Noch Connecting Agri & Food, noch ingeschakelde derden kunnen aansprakelijk worden gesteld voor in deze publicatie eventuele aanwezige onjuistheden. De weergegeven opvattingen en prognoses houden niet meer in dan onze eigen visie en kunnen zonder nadere aankondiging worden gewijzigd.

© Connecting Agri & Food, 2020

Deze publicatie is alleen voor eigen gebruik. Het gebruik van tekstdelen en/of cijfers is slechts toegestaan indien de bron duidelijk vermeld wordt. Verveelvoudiging en/of openbaarmaking van deze publicatie is niet toegestaan, behalve indien hiervoor vooraf schriftelijke toestemming is verkregen van Connecting Agri & Food BV.

Memo

Onderwerp

Rapportage ITV en Vervolg / Uitwerking

Datum

29 juli 2020

Documentnummer

Aan

Stuurgroep ITV

Kopie aan

Projectgroep ITV

van

H.H.P. (Hilde) de Wit - van der Zanden

Telefoon

(06) 52 79 44 95

Email

hdwit@brabant.nl

In dit memo vindt u de bevindingen sinds het vorige stuurgroep-overleg van 4 maart jl. Deze zijn gebaseerd op de inzichten die de rapportage 'Terugblik en vervolg op project Intensivering toezicht veehouderijen' van Connecting Agri & Food oplevert en de bespreking daarvan in de projectgroep ITV. Ook de gevolgen van de Corona crisis worden besproken in dit memo.

Samenvatting

Dit tezamen leidt tot het advies van het projectteam ITV om de kansen zoals geschetst in het rapport 'Terugblik en vervolg op project Intensivering toezicht veehouderijen' door Connecting Agri & Food in hoofdlijn over te nemen en akkoord te gaan met een uitloop van de werkzaamheden van een half jaar als gevolg van de achterstand die ontstaan is door de Corona-crisis. Hieronder worden de kansen, invullingen en inzichten uit de rapportage verder toegelicht en wordt een korte uitleg gegeven over de impact van de Corona-maatregelen.

Effect Corona-crisis

Door de Corona-crisis is een achterstand opgelopen in de realisatie van het project. Er wordt een uitloop over het eerste half jaar van 2021 verwacht. De bijdrage van de provincie van € 120,- per inspectie die hiervoor in 2020 gereserveerd was is niet gebruikt en kan worden overgeheveld naar 2021. Dit betekent dat de uitvoering van het project ITV doorloopt tot uiterlijk 1 juli 2021. Deelnemende gemeenten wordt verzocht hier rekening mee te houden bij invulling van het werkprogramma 2021.

Geen nieuw ITV-project, resultaten wel behouden

Gegeven de uitkomst van het onderzoek naar een mogelijk vervolg van ITV en de eigen opvattingen daarover adviseert de projectgroep dat er geen nieuw ITV-project moet komen. Wel is het van belang de goede resultaten en ervaringen met ITV te behouden en invulling te geven aan de kansen die het project biedt. Het gaat dan vooral om:

- Digitale aanpak en tools (o.a. checklist en database)
- Uniforme werkwijze;
- Inzicht in nalevingsgedrag;
- Benchmarkfaciliteit (vergelijkbare, up-to-date data over de sector)
- Ophalen beleidsinformatie;
- Handvatten voor risicogerichte aanpak;
- Versterkte relatie omgevingsdiensten-gemeentes-provincie;
- Data als startpunt voor gezamenlijke oplossingsrichtingen.

Het uitwerken van wat, wie, waarom en hoe baseren we op de kansen/aanbevelingen uit de rapportage. De projectgroep wil hierover in de eerste helft van 2021 een eindadvies gereed hebben.

Datum

29 juli 2020

Documentnummer

1. Inbedden ontwikkelde werkmethode in reguliere toezicht en handhaving

Door de digitale aanpak, de tools en de uniforme werkwijze toe te passen bij de reguliere toezicht- en handhavingstaken, wordt deze werkwijze 'de norm'. Dat zorgt voor een efficiëntere werkwijze waar alle betrokken partijen voordeel van hebben. Dit kan niet in alle vakgebieden tegelijk worden 'uitgerold'. De projectgroep adviseert daarom om te onderzoeken welke vakgebieden 'voor de hand liggen' en/of 'prioriteit nodig hebben'. Aan de hand van de uitkomst kan een volgorde worden vastgesteld die daarna verder uitgewerkt kan worden. De 3 omgevingsdiensten nemen hierin gezamenlijk het voortouw.

2. Opzetten risicogericht toezicht en handhaving in veehouderij

De data die het ITV-project oplevert, biedt een goede basis om risicogericht toezicht en risicogerichte handhaving vorm te geven. Dit roept wel vragen op als 'welke initiatieven zijn er al in de provincie?' 'Kunnen en willen we daarbij aansluiten?' en 'Kunnen en willen we Brabant-breed op dezelfde manier werken aan risicogerichte toezicht en handhaving, maar ondertussen wel zelf de inhoud blijven bepalen?' Er moet inzichtelijk gemaakt worden wat er bij omgevingsdiensten, gemeenten en provincie reeds gedaan wordt m.b.t. risicogericht toezicht en handhaving en hoe de resultaten die ITV oplevert hieraan bij kunnen dragen. Daarnaast moet daarbij de focus liggen op het behouden/uitbreiden van de eerdergenoemde uniforme werkwijze. Wat kan Brabant breed?

3. Focus op specifieke regelingen in de veehouderij

De resultaten van het ITV-project geven inzicht in de mate waarin regelgeving binnen de veehouderij wordt nageleefd. Dit levert belangrijke beleidsinformatie op. Door de beleidsrelevante vragen toe te voegen bij inspecties, wordt inzicht verkregen in de stand van zaken m.b.t. thema's zoals bijvoorbeeld energie, asbest en leegstand. Het is van belang dat deze vragen beperkt blijven en niet te snel wisselen, omdat dit anders een negatieve invloed heeft op de waarde en uniformiteit van de inspecties. De projectgroep adviseert te onderzoeken welke vragen voor welke periode meegenomen moeten en kunnen worden.

4. Toepassen van de gebruikte methodiek in andere sectoren

Vanwege de goede resultaten van het ITV-project is het wenselijk om de ontwikkelde methode binnen ITV ook uit te rollen naar andere sectoren. Gezien de vereiste tijd en inspanning die dit vraagt, is het van belang dit alleen te doen voor sectoren waarin:

- Het niet naleven een risico voor de leefomgeving vormt;
- Er een redelijke omvang qua aantal bedrijven is;
- Er op dit moment laag frequent toezicht plaatsvindt;

De exacte invulling kan anders zijn dan bij ITV vanwege een andere problematiek. De kennis en ervaring uit het ITV-project maakt het mogelijk om bij andere sectoren sneller de aanpak door te voeren. Te denken valt aan sectoren zoals 'horeca',

'afvalbranche', 'autobranche' en verschillende vormen van 'industrie'. Daarnaast kan de wijze van samenwerking ook geschikt zijn voor hele andere takken binnen het overheidsdomein, zoals bijvoorbeeld sociale zaken. De projectgroep adviseert daarom om te bepalen welke sectoren geschikt zijn en uit die selectie te starten met de sector waar de urgentie het hoogst is.

Datum

29 juli 2020

Documentnummer

Eindadvies opstellen

De projectgroep stelt voor om voor het aflopen van het project een eindadvies op te stellen, waarin we de bovengenoemde adviezen verder uitwerken. Dit eindadvies leggen we in de eerste helft van 2021 aan de stuurgroep voor. Belangrijk voor het eindadvies is dat we als projectgroep aangeven wat nodig is om de goede resultaten te behouden. Ze moeten landen in de uitvoering. We formuleren in het eindadvies per aanbeveling welke afspraken met welke betrokken organisaties/mensen/afdelingen naar onze mening nodig zijn. Dit kan gelijktijdig met de afronding van het project.

Tot slot

Het project ITV is over het algemeen een succes, maar dat neemt niet weg dat er nog zaken beter kunnen. Zo deden bijvoorbeeld niet alle gemeenten mee en mag de wijze van rapporteren specifieker. Met deze zaken moet bij de uitwerking, het landen in de uitvoering, ook rekening gehouden worden. Daarnaast zijn ook voor de uitwerking mensen en middelen nodig, dat moet concreet gemaakt worden. Ook dit zullen we nader benoemen in het eindadvies.